

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 18 Nisan, 1929

Sayı: 125

Musahabe

Edebiyatımızın Yolu

— Yunus Emre'nin çocuklarına —

15 nisan 1929 günü, edebiyat tarihimiz için adeta yeni bir merhale oldu...

Büyük millî şairimiz «Yunus Emre» nin hatırasını taziz için memleketin her bucağında ihtifaller tertip edilen bu 15 nisan gününün ehemmiyeti, sadece, altı asır evvel ölmüş bir büyük adamımıza karşı gösterdiğimiz hürmetten mi ileri geliyor? yoksa Yunus'un yeni bir şaheseri mi ele geçti? hayır... Bugünün asıl ehemmiyeti, bütün gençlik kendi ana diline, millî edebiyatına karşı duyduğu derin iştiyakı en canlı, en heyecanlı bir şekilde izhar etmesinde oldu. Türk gençliği, halka doğru gitmenin, halkın ruhunda yaşayan nihayetsiz güzellik menbalarını arayıp bulmanın, millî hayatı, millî harsi korumak için yegâne yol olduğunu, bu muazzam ihtifallerle açıkça gösterdi.

Türk edebiyatı asırlardan beri kâh Arap-Acem edebiyatları, kâh Avrupa edebiyatlarını taklit etti; diğer bir tabir ile kendi ruhunu o kalıplara dökmeğe çalıştı. Bu vadide eski yeni bir takım büyük san'atkârlar yetiştirmiş olduğumuzu haklı bir gurur ile iddia edebiliriz: «Nevai», «Füzuli», «Nedim», «Hamit» gibi...

Fakat gençlik bu büyük şairleri tazizden daha evvel, «Yunus Emre» gibi bir halk şairine, okumuşların asırlarca «sadece bir derviş», «ehemmiyetsiz bir ilâhici» addettikleri bu ilâhî san'at-kâra karşı meftunluğunu gösterdi. Çünkü «Yunus» ilâhilerini halkın öz dilile, ve tamamilen halk edebiyatından, halk zevkinden ilham alarak yazmış, ve böylece millî edebiyat ceryanının, edebiyatta halkçılığın en büyük mümessili olmuştur. «Milliyet» ceryanının bu şuurlu devrinde, «millî dil» ve «millî edebiyat» iştiyakı bütün ruhları doldurduğu bir sırada, gençliğin «Yunus» a karşı böyle bir hürmet göstermesi pek tabii değil midir?..

Şu son senelere kadar, «Yunus» un büyük bir şair olduğu kimsenin hatırına gelmemişti. Yalnız tekke adamları ona bir şair değil, daha ziyade bir mutasavvif sıfatile kıymet veriyorlardı. Okumuşların halk edebiyatına, halk şairlerine, halk zevkine karşı asırlardan beri besledikleri istihfaf ve istihkardan «Yunus» ta kurtulmıyordu. Hatta bundan on oniki yıl evvel «Türk edebiyatında ilk mutasavvifler» in

büyük bir kısmını «Yunus» a tahsis ederek ona «Büyük millî şair» unvanını verdiğim için, edebiyatçılarımızın bir çoğu bana gülmüşlerdi... Zaman, bu meselede kimin haklı olduğunu meydana koydu. «Yunus» un eski bir hayrani sıfatile, bu son ihtifallerden duyduğum saadeti anlatmağa muktedir değilim! millî şuurun inkişaf etmediği «Kozmopolit» devirlerde, halk ile hiç alâkası olmıyan sözde «münevver»lerin idrak edemediğini, bu günkü gençlik bütün ruhile duyuyor. «Millî şuur» un inkişafına bundan daha kuvvetli bir delil olabilir mi?

Büyük bir emniyet ve memnuniyetle tekrar ediyorum: 15 nisan 1929 günü, edebiyat tarihimiz için yeni bir merhale olacak... Bu ihtifallerin genç san'atkâr ruhlarında uyandıracığı heyecan, bize yarının asıl millî şairini yaratacak... Temiz ve ilâhî Türkdilinin asıl şiirini yaratarak bize hakikî Türk şiirinin zevkini tattıracak bu «Yunus Emre çocukları» nı ben şimdiden selâmlıyorum.

KÖPRÜLÜZADE M. FUAT

Fransız Edebiyatında

Dünkü Ve Bugünkü Tarih

(Académie Française'de müverrihler) serlevhasile geçenlerde bu sütunlarda neşrettiğim bir makalede bahsi geçmemiş üç ismi, evvel emirde mevzuu bahsetmek arzusundayım. Bu üç ismin o zaman zikredilmemiş olması ise, Fransa'da müverrihlerin üdebadan sayıldıklarını o makalenin akademideki müverrihleri sayarak isbata çalışmasından, ve bu hususta pek kuvvetli bir delil olarak gösterilen akademi azalığına ise bu üç zatın daha başka sebeplerle intihap edilmiş bulunmalarından ileri geliyordu. Filvaki Fransanın her sahadaki şeref ve şöhretlerinden bir veya bir kaç timsali sinesinde bulunduran Académie Française, Duc de la Force'u memleketin en büyük ve en eski ailelerinden birine mensup bulunduğu için ve Alfred Baudrillart ile Henri Brémont'u kiliseye mensup bulundukları cihetle intihap etmişti. Fakat, bu keyfiyyet, bu üç zatın edebiyat tarihine müverrih sıfatile girmelerine tabii mani olamaz. Duc de la Force ecdadından kalmış kıymetli vesikalara müracaat ederek gene kendi hanedanının tarihine, ve bir de, ecdadına mensup birile yaşlandıktan sonra izdivaç etmiş, ve bundan çok evvel on dördüncü Louis'nin çocuk olarak tahta culusundan sonra zuhur eden bir harbi dahiliye iştirakile tarihte hayli rol oynamış, boyunun uzunluğundan dolayı da büyük madmuvazel lakabını kazanmış olan bir Fransız prensesinin hayatına mütaallik eserler vücade getirmiştir. Ve vesikaların serveti gibi lisanın metanet ve zarafeti

itibarile, hele prensesin hayat ve aşkını anlatan kitap, citten zevkle okunur bir mahiyettedir. Paristeki katolik üniversitesinin rektörü olan Baudrillart, tarihi siyasi ve tarihi diniye ait bir kaç mühim eser vücade getirmiş bulunuyor. Henri Brémont'a gelince, doğrudan doğruya edebî münakaşalara da girişen ve bir iki hafta mukaddem bahsini ettiğimiz münekkit Souday'i en fazla hiddetlendirenlerden biri olan bu zatın, (Fransada din hissini edebî tarihi) ismindeki ve müteaddit ciltleri intişar etmiş olan eseri, bu mevzuda yazılmış asarın en mühimmi sayılmaktadır.

Bu makalenin hududu içine almak istediğim diğer isimlere gelince, bunlar Lyautey, Herriot, Maurras, Léon Daudet ve Gauthier ile Benoist'dır.

Lyautey, ki epi eski bir zamandan beri akademiye dahildir, Fas'taki Fransız idaresini tesis etmiş olmak sıfatile müşirliğe kadar erişti. Fas'a gitmeden evvel ve uzun zamanlar Fonken ve Madegaskar müstemlekelerinde bulunmuş, ve bu uzak Asya ve Afrika memleketlerinden dostlarına gönderdiği mektuplar, daha kitap şeklinde tabolunmadan evvel elden ele gezerek, edebî şöhretini temin etmiştir. Bir kaç sene mukaddem de, bir mecmuada, kendisinin İtalya, Yunanistan ve İstanbul'daki bir seyahati esnasında yazdığı mektupları okumuş ve lezzetlerine citten doyamamıştım. Şimdi pek hassas ve rakik ve kâh gayetle haşin, şimdi sade fikir ve şimdi sade göz olan bu kalemin belki süratle karaladığı

bu mektuplar, seyahat edebiyatının emiri Loti'nin tereddütsüz imzalıyabileceği kadar güzeldi.

Sola mensup bir siyasi olup başvekâlet mevkiine kadar da gelmiş olan Edouard Herriot ise, bu defa filme bile alınan ve (Madam Récamier ile dostları) unvanını taşıyan eserile maruftur. Hüsnünün şaşaası Napoléon devrinden evvel göz kamaştırmağa başlayarak uzun seneler muhafaza edeceği bu hüsnün pervanelerini nihayetsiz bir hürmet içinde hiç ümitsiz kendine bendetmiş ve o hercayi gönüllü Chateaubriant'ın bile hâkimi kalmış olan bu Madam Récamier'ye ait kitap, Herriot'nun, hayatı siyasiyesinin arifesinde yazdığı bir eserdi. İki üç sene evvel de (Normandiya ormanı) isminde ve tefekkür ve müşahadata müstenit bir kitap yazdı. Şimdi de dünyaya gelmiş musikişinasların en büyükleri sayılan (Beethoven) hakkında bir eser hazırladığı biliniyor. Romain Rolland'a pek büyük ve pek meşhur bir muvaffakiyet kazandırmış olan bu mevzuun, Herriot'ya en kuvvetli eserini yazdıracağı zannolunmakta, ve kendisinin bu muvaffakiyeti temin için pek çok çalıştığı söylenmektedir.

Akademiye girmesine bir zaman çok çalışılmış olan Charles Maurras ile Léon Daudet'ye gelince, bunlar Bourbon hanedanının iadesini tahayyül eden akalliyyetin en faal uzuvlarıdır. Siyasetten bahsettiği zamanda da en temiz bir lisanla yazan Maurras, edebiyatta romantisme düşman ve klasik zevkinin aşıkıdır. Sırf edebî mahiyeti olan (Les-

amants de Venise,) (Anthinèa) ve (D'Athnès à Florence) gibi eserleri, fransız edebiyatının en güzel asarından madut bulunduğunda şüphe yoktur.

Edebiyatı cedide mektebinin en çok sevdiği meşhur ve zekâsı belki bir az mahdut romancı Alphonse Daudet'nin oğlu olan Lèon Daudet ise, vakt ile tababet tahsil etmişti, şimdide mecburen Fransa haricinde yaşıyor; çok velût ve iktidarca belki de vasat bir romancıdır. Bilhassa mücadele vadisindeki yazılarında, lisanındaki keskinlik ve bipervalık itibarile insanı hayretlere düşürür. Senada ve zemde merhum Nazifi gölgede bırakan Daudet, bu son günlerde de Parise ait hatıralarını bastırdı ki, bu eserde hoş ve kuvvetli tasvirler g bi müthiş cur'etler de var. Lèon Daudet, faaliyeti fikriyyesi gibi lehcesinin serveti itibarile de hayretengiz bir muharrirdir.

Auguste Gauvaine'e gelince, sağa meyyal bulunan ve sağa meyyal bir gazete olan (Journal des débats) da siyaseti hariciyye mesailini tetkik ve takip eden bu zat, üslûbunun kuvvet ve fasaheti çok beğenilen bir kalemdir, ve kendisine, doğrudan doğruya siyasetten bahseden muharrirler içinde en çok bilen değilse de en iyi yazan diyenler çoktur. Mahaza, Francis Charmes'ın 1915 de vefatından sonra bir zaman (Revue des deusc mondes)da icmali siyasî yapan ve bir sefarete tayin olunup bu vazifeyi reisi cümhurluğu yeni bitmiş olan Mr. Poincarè'y o zaman terkeden Charles Benoîs'ty, bu sahada tercih, zannederim ki daha doğrudur. Şu kadarki, birincinin her gün yaz-

dığı halde ikincinin arada bir ve itinalarla yazdığını da nazarı dikkate almak lazımdır.

Daha ağır mevzular yazarken veya düşünürken edebî şeyler de yazmış isimler meyanında, Paul Claudel'i de zikretmek belki icap ederdi. Çünkü bu zat dün Fransanın Tokyo'da şimdi de Vaşington'daki büyük elçiliğini ifa ediyor. Lâkin kavaiti nazma riayet

etmeyen bir büyük şair ve temasakerlerinin itiyadatını hiç düşünmeyen bir tiyatro muharriri olan bu Claudel'in hüviyyeti edebiyesi, şahsiyyeti resmiyesinden okadar müstakil bir mahiyeti hâizdir ki, onun bahsini bu makalenin çerçevesi içinde yapmağı münasip görmedim.

NAHİT SIRRI

Bataklık Güneşleri

*Kuyrukları düğümlü atlarımız çamurda,
Kamışlarla çizilmiş bir aynada gölgemiz.
Gözlerimiz, akşamdan süzülen ince nurda,
Karşımızda nehirle kucaklaşan bir deniz.
Kamışlarla çizilmiş bir aynada gölgemiz...
Bu, uzun bir ova ki karlı dağlardan ıssız,
Suların üzerinde her sazlık birer ada,
Bacakları çırpıplak, sıtmalı bir köylü kız
Bu bataklık içinde güneşle bir arada..
Bacakları çırpıplak, sıtmalı bir köylü kız...
Bu nurdan ve çamurdan ovayı bırakarak
Sürdük atlarımızı kızıl denize doğru...
Hâlâ orda, göz yaşı çamurlara akarak,
İzimizden fışkıran sulara dalan yolcu,
Bataklıkta güneşle birlikte kalan yolcu...*

ÖMER BEDRETTİN